

העגלה הערופה של ישיבות ההסדר / הרב אלגזי בן ציון

עם שיבת ישראל לארצו התרבו ספסלי בית המדרש וישיבות ממגוונים שונים, צבעים ודרכי לימוד התפתחו בארץ ובעולם וכמעט ואין נחל מערוצי הנחלים שלא הקים בקצהו ישיבה ע"מ להעמיד בה ת"ח שיפיצו מעיינות התורה החוצה. אך כאן נשאלת השאלה הנוקבת, האמנם הצליחו הישיבות לעמוד באתגר שהן הציבו לעצמן? נכון הוא, שעצם ריבוי הלומדים ופתיחת מאות הישיבות, הן הצלחה כבירה בפני עצמה. אך מעבר לעצם הקמת הישיבה והשלכותיה העקרוניות, האם הישיבות מצליחות להעמיד דור של בן-תורה כשהם יוצאים מהישיבה. ופה עיקר שאלתי. שאותה אני מפנה לראשי ישיבות ההסדר. שהרי ברור לכל שעצם הקמת ישיבת ההסדר יש בה מטרה מרכזית ומטרה משנית. נדמה שהמטרה המרכזית שהציבו לעצמן ישיבות ההסדר הוא הכנה לחיבור בין העולמות, בכך שהוא יוצא מבית המדרש למרחבי החיים, יהיו לו די כלים לימודיים. מסרים או מסר אחד משולב – של תורה בשילוב צבא, והמטרה היא שמסר זה ילך וימשיך הלאה לעבר החיים של הבוגר שאמור לאחר 5 שנות לימוד בישיבה, לצאת אל מרחבי החיים, ושם כהמשך האידיאל הוא ישלב תורה עם לימודים, תורה ועבודה, וכו'...

כאן השאלה הניצבת בפנינו, האם המטרה מתיישמת, האם הצלחנו לייצר בשנות הישיבה שהתלמידים תחת ידנו ובאחריותנו את משמעות קדושת החיים מתוך תורה, או שמא חטאנו למטרה? ההצלחה כיעד ניתנת לבדיקה מהירה בבוגרים (במוצר המוגמר) של מפעלינו החשוב.

ובכן, מראיה פשוטה בשטח, נדמה, שהרעיון ככלל לא מתממש ולא יוצא מהכוח אל הפועל, לצערי עדים אנו למחזות רבים מבוגרי ישיבות ההסדר אשר תוך זמן מאז עזיבתם את הישיבה - "לא נודע כי באו אל קרבנה".

הדבר בא לידי ביטוי בקביעת עיתים לתורה, בחיי היום יום, בשמירת ההלכה לפרטיה ודקדוקיה, באופי הצניעות של נשותיהם, ודרך החיים של תורה שהם מקנים לבני ביתם.

האם מישהו מראשי הישיבות עצר לרגע ואמר: רגע חושבים, אולי נעשה חשבון נפש, כיצד יתכן שתהיה תוצרת כל כך גרועה, ואף אחד לא יתן דעתו על תהליך הייצור?

נכון הוא שרבים מהחוגים קובעים עיתים לתורה אך אופי החיים לפי ההלכה בבית, בלימודים ובעסק, האם היא מתיישמת כהלכתה?
אין לי הספק, שבתוכן הלימוד או בחלקו חייבים לערוך שינוי. לא ייתכן שיוציאו בוגר לחיים בלי כלים בסיסיים כיצד לנהל אורחות חיים יהודיים הלכתיים. חייב כל תלמיד לעבור כעין קורס הלכתי שיתן לו את היכות לנהל את ביתו על פי ההלכה כדבעי. לנהל את ביתו על פי ההלכה כדבעי.

עצם ההכנה והלימודים באופן מעמיק, מבלי לוותר על שאר חלקי התורה – בעיון ושיבת, ברמה גבוהה המקנה אהבת תורה, ובראיית עומק התורה, מרחביה ואמיתותה, וכן לימוד בקיאות ושאר חלקי התורה – אמונה ומחשבת ישראל, אך בצד כל אלה, חייב להיות לימוד סדור ושיטתי כדי להכניס באופן בסיסי להקים בית כהלכתו – הלכות שבת וטהרת המשפחה, כשרות, הלכות משא ומתן ועוד.
הלימוד הבסיסי ב"אבן העזר" – דיני יחוד ואיסור קירבה לעריות.
"חושן משפט" – במה שנוגע לכל אלה שפונים לעסקים ולמסחר או בכל דבר ועניין שיידע את המעשה אשר הוא עושה.

ולואי יבואו חשבון כל הממונים על הדבר ויוכלו לומר על צורת הבוגרים ואורחות חייהם הרוחניים: "ידינו לא שפכו ... ועינינו לא ראו ... כפר..."

דרושה מהפכה תפיסתית מערכתית לשם באו תלמיד לחצרנו? מה רצוננו מהם? וכיצד אחרי שנים מאז עזיבתם את הישיבה יהיה ניכר על פניהם שבנינו הם. וכלשון הרב מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שחרט את קיר ישיבתו בחזית "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם". והכל שאלוהו וכי רצונך שהבנים התלמידים ילכו או יבואו.

ענה ר' מאיר ואמר - מבחן ההצלחה החינוכית לא כשהבנים באים אלא כשהם הולכים. בהליכתם ניכר מה קיבלו בביתם ובישיבתם.